

2021-06-04
Dnr 2021:995
1 (7)

Borås stad
utbildning@boras.se
Almåsgymnasiet A
robert.zetterlund@boras.se

Kvalitetsgranskning av reella möjligheter till grundläggande behörighet för elever på yrkesprogram

Skolinspektionen genomför med stöd i 26 kap. 19 § skollagen (2010:800) en tematisk kvalitetsgranskning. Syftet med granskningen är att bedöma kvaliteten i hur olika gymnasieskolor möjliggör för elever på yrkesprogram att läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet till högskola.¹

Med anledning av alla de utmaningar som skolor har att hantera under rådande pandemi fattar Skolinspektionen i denna kvalitetsgranskning beslut med rekommendationer utan krav på redovisning.

Denna granskning avser Almåsgymnasiet A i Borås stad. Huvudman för skolan är Borås stad. Totalt cirka 40 slumpvis utvalda gymnasieskolenheter ingår i granskningen. Almåsgymnasiet A är en av dessa. På skolenheten går cirka 200 elever på något av enhetens följande yrkesprogram: handels- och administrationsprogrammet samt hantverksprogrammet. Skolinspektionen har genomfört två gruppintervjuer med elever, en gruppintervju med lärare, en intervju med skolans studie- och yrkesvägledare samt en intervju med rektorn. Intervjuerna genomfördes via videolänk den 12 maj 2021 av utredarna Lena Johansson och Catharina Wingårdh. Intervjuerna har sammanställts i ett protokoll som kommunicerats med huvudman och skola. Protokollet ligger, tillsammans med inkommen dokumentation, till grund för detta beslut.

Skolinspektionen framhåller vikten av att de elever som har bidragit med synpunkter informeras om detta beslut.

De samlade iakttagelserna från alla skolorna som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. Rapporten är planerad att publiceras runt årsskiftet 2021/22.

¹ De kurser som krävs för grundläggande behörighet till högskola, och som inte ingår i de flesta yrkesprogram, är Svenska 2 och 3, alternativt Svenska som andraspråk 2 och 3, samt Engelska 6. Dock ingår Svenska 2/Svenska som andraspråk 2 i de programgemensamma ämnena på vård- och omsorgsprogrammet och barn- och fritidsprogrammet och Engelska 6 på hotell- och turismprogrammet.

2021-06-04
Dnr 2021:995
2 (7)

Skolinspektionens beslut

Granskningen utgår från följande övergripande frågeställning:

I vilken utsträckning har elever på yrkesprogram reella möjligheter att läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet?

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp för det granskade området. En sammanställning av de författningar som granskningen utgår från finns bifogad som bilaga sist i beslutet.

Skolinspektionen bedömer att eleverna vid Almåsgymnasiet A i hög utsträckning har reella möjligheter att läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet.

Skolinspektionens bedömningar

Reella möjligheter för elever på yrkesprogram att läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet

Här bedöms kvaliteten i skolans arbete i förhållande till hur skolan:

- Informerar och vägleder elever
- Organiserar och planerar behörighetsgivande kurser
- Följer upp och analyserar skillnader mellan olika yrkesprogram och mellan olika elevgrupper

Eleverna får information och vägledning inför val av behörighetsgivande kurser

Granskningen visar att det vid Almåsgymnasiet A finns en tydlig struktur för hur eleverna ges information om möjligheterna att läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet. Av intervjuer framgår att skolan arbetar strukturerat gällande när, hur och av vem eleverna ges information och vägledning och att rektorn återkommande tydliggör roller och ansvar för all personal. Såväl studie- och yrkesvägledaren som klassföreståndarna samt ämneslärarna bidrar till att eleverna återkommande under gymnasietiden får information om möjligheterna och vilken nytta de kan ha av att läsa de behörighetsgivande kurserna. I början av år 1, samt inför elevernas val av kurser för kommande läsår, besöker studie- och yrkesvägledaren respektive klass för att ge övergripande information. För elever i skolans resursgrupp ges informationen individuellt. Klassföreståndarna deltar vid studie- och yrkesvägledarens informationstillfällen. De säkerställer att samtliga elever nås av informationen, att de förstår den, och att de får svar på sina eventuella frågor. Vidare

2021-06-04
Dnr 2021:995
3 (7)

informerar ämneslärarna eleverna om hur kurserna i respektive ämne bygger på varandra samt om kommande kursers innehåll och svårighetsgrad.

Granskningen visar att eleverna ges information på flera olika sätt. Eleverna delges studie- och yrkesvägledarens presentationer även i skrift. Inför elevernas val av kurser ges därtill såväl elever som lärare tillgång till en digital katalog som innefattar information om grundläggande behörighet och om kursernas innehåll. Klassföreståndarna går också muntligt igenom den digitala katalogen med eleverna.

Vidare visar granskningen att eleverna ges goda möjligheter till individuellt inriktad vägledning. Av intervjuerna framgår att samtliga elever informeras, såväl muntligt som skriftligt, om sina möjligheter till individuell vägledning. Eleverna berättar att det är lätt och går snabbt att få kontakt med studie- och yrkesvägledaren, när som helst under året, och att de är mycket nöjda med den vägledning hen ger dem. Eleverna ges även individuell vägledning av sina klassföreståndare och undervisande lärare. I klassföreståndarnas uppdrag ingår att under utvecklingssamtal föra diskussioner med eleverna om deras målsättning med sina studier och om möjligheterna att läsa kurserna som ger grundläggande behörighet. Ämneslärarna för individuella samtal med elever som exempelvis upplever osäkerhet inför att klara av kommande kurs.

Utbildningen är organiserad så att alla elever ges möjlighet att läsa behörighetsgivande kurser

Granskningen visar att utbildningen är organiserad så att alla elever har möjlighet att läsa de behörighetsgivande kurserna inom sitt ordinarie program. Av intervjuerna framgår att kursen Svenska 2/ Svenska som andraspråk 2 ingår som programfördjupning för samtliga elever på programmen och att de kan välja kurserna Svenska 3/ Svenska som andraspråk 3 och Engelska 6 inom individuellt val. Eleverna ges därtill möjlighet att istället välja andra kurser individuellt val och kurserna för grundläggande behörighet som utökat program.

Vidare visar granskningen att kurserna arrangeras på ett sätt som ger alla elever oavsett yrkesprogram reella möjligheter att delta i undervisningen. Samtliga intervjugrupper beskriver skolans organisering av de behörighetsgivande kurserna som mycket tydlig. Schemapositioner för kurser inom såväl individuellt val som utökat program ligger för samtliga elever på måndagar. Detta medför att schemakrockar undviks, att skolan kan organisera för programövergripande samläsning, och att eleverna redan inför sina val av kurser är medvetna om vad det innebär för dem schemamässigt att läsa utökat program. Elevernas arbetsplatsförlagda lärande (APL) är samordnat mellan programmen och utlagd under andra veckodagar vilket medför att eleverna läser de behörighetsgivande kurserna utan avbrott.

Granskningen visar vidare att kurserna organiseras på ett sätt som ger eleverna möjlighet till stöd att genomföra kurserna. Rektorn berättar i intervju att elevers möjligheter till särskilt stöd inte skiljer sig åt mellan de behörighetsgivande kurserna och andra kurser. Skolan har riktat resurser till att utveckla en stödjande organisation för samtliga elever. Alla elever har schemalagd tid för stöd en gång i veckan och alla lärare finns då tillgängliga. För elever som riskerar att inte nå godkänt betyg i kurserna

2021-06-04
Dnr 2021:995
4 (7)

finns därtill möjlighet till stöd av resurspedagoger vid fyra pass per vecka. Under vårterminen har skolan, med anledning av pandemin, också avsatt sex dagar där samtliga lärare finns tillgängliga för att ge stöd till elever som är i behov av det.

Rektorn följer upp och analyserar elevers val av behörighetsgivande kurser

Granskningen visar att rektorn inte bara följer upp och analyserar andel elever som nått examen med grundläggande behörighet utan också hur och varför eleverna väljer att läsa, och fullfölja, de behörighetsgivande kurserna. Rektorn har involverat förstelärare i detta uppföljnings- och analysarbete, inom ramen för deras uppdrag att arbeta med skolutveckling. Rektorn har också planerat för att under utvärderingsdagar i slutet av innevarande läsår involvera lärararbetslagen i högre grad. Detta ingår som en del i skolans arbete med normer och värden och tar sikte på att synliggöra normer och föreställningar som påverkar elevernas val av kurser kopplat till program, kön och bakgrund.

Ett generellt mönster som rektorn uppmärksammat är att elever på handels- och administrationsprogrammet i högre grad väljer att läsa de behörighetsgivande kurserna, men i lägre utsträckning fullföljer dem, jämfört med elever på hantverksprogrammet. Som förklaring till detta har rektorn bland annat funnit att handels- och administrationsprogrammet jämförelsevis har fler och mindre tydliga yrkesutgångar, och att eleverna därför ibland väljer att läsa kurserna utan ett tydligt mål och utan att fullt ut mäta med det. Rektorn ger exempel på att analysarbetet renderat i åtgärder för att öka elevernas möjligheter att nå grundläggande behörighet, såsom att öka elevernas möjligheter till stöd.

Skolinspektionen avslutar med detta beslut denna granskning.

På Skolinspektionens vägnar

X Marlene Giertz

Beslutsfattare
Signerat av: Marlene Giertz

X Lena Johansson

Föredragande
Signerat av: Lena Johansson

I handläggningen av ärendet har även utredare Catharina Wingårdh deltagit.

Författningsstöd

Skollagen (2010:800)

2 kap. 8 §

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i denna lag, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar.

2 kap. 10 §

Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov. Rektorn fattar i övrigt de beslut och har det ansvar som framgår av särskilda föreskrifter i denna lag eller andra författningar.

Rektorn får uppdra åt en anställd eller en uppdragstagare vid förskole- eller skolenheten som har tillräcklig kompetens och erfarenhet att fullgöra enskilda ledningsuppgifter och besluta i frågor som avses i första stycket, om inte annat anges.

2 kap. 29 §

Elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ska ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Även den som avser att påbörja en utbildning ska ha tillgång till vägledning.

4 kap. 3 §

Varje huvudman inom skolväsendet ska på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen.

4 kap. 4 §

Sådan planering, uppföljning och utveckling av utbildningen som anges i 3 § ska genomföras även på förskole- och skolenhetsnivå.

Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, förskollärare, övrig personal och elever. Barn i förskolan, deras vårdnadshavare och elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet.

Rektorn ansvarar för att kvalitetsarbete vid enheten genomförs enligt första och andra styckena.

4 kap. 5 §

Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet enligt 3 och 4 §§ ska vara att de mål som finns för utbildningen i denna lag och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls.

15 kap. 19a §

Varje elev ska ha en mentor som ska följa elevens kunskapsutveckling och studiesituation med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet. Mentorn ska särskilt uppmärksamma tecken på att eleven kan behöva stöd och i så fall skyndsamt informera berörd skolpersonal.

15 kap. 20 §

Minst en gång varje termin ska rektorn se till att eleven ges en samlad information om elevens kunskapsutveckling och studiesituation (utvecklingssamtal).

En elevs vårdnadshavare ska få sådan information som avses i första stycket.

16 kap. 3 §

Yrkesprogrammen ska utgöra grund för yrkesverksamhet och fortsatt yrkesutbildning.

Alla elever på yrkesprogram ska inom ramen för sin gymnasieutbildning ges möjlighet att uppnå grundläggande behörighet till högskoleutbildning som påbörjas på grundnivå.

26 kap. 19 §

Statens skolinspektion ska granska kvaliteten i sådan utbildning och annan verksamhet som står under dess tillsyn eller under tillsyn av en kommun enligt detta kapitel.

Gymnasieförordningen (2010:2039)

4 kap. 5 §

Statens skolverk får meddela föreskrifter om vilka kurser som får erbjudas som programfördjupning för varje program.

4 kap. 7 § första–fjärde stycket

Huvudmannen för en gymnasieskola beslutar om vilka kurser som ska erbjudas som individuellt val.

Eleven har dock rätt att inom utrymmet för individuellt val läsa

1. en kurs i idrott och hälsa utöver vad som finns på studievägen,
2. minst en kurs i estetiska ämnen, och
3. de kurser som krävs för grundläggande högskolebehörighet på grundnivå om eleven går på ett yrkesprogram.

Undantag från vad som föreskrivs i andra stycket 1 och 2 får göras om det finns synnerliga skäl.

Statens skolverk får meddela föreskrifter om vilka kurser som får ingå i de ämnen som avses i andra stycket 2.

4 kap. 23 §

En elev får delta frivilligt i undervisning i en eller flera kurser som ligger utanför elevens fullständiga program, om eleven på ett tillfredsställande sätt kan antas genomföra såväl kurserna på den ordinarie studievägen som de frivilliga kurserna (utökat program). Beslutet fattas av rektorn.

En elev på ett yrkesprogram i gymnasieskolan har utan särskilt beslut rätt att som utökat program läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet till högskoleutbildning på grundnivå. Huvudmannen är dock bara skyldig att tillgodose detta om eleven senast vid utgången av det andra läsåret har anmält att han eller hon vill läsa de aktuella kurserna.

En elev som följer ett utökat program har rätt till garanterad undervisningstid utöver vad som föreskrivs i 16 kap. 18 § respektive 19 kap. 20 § skollagen (2010:800).

Förordning (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan**2.4 Utbildningsval – arbete och samhällsliv**

Personalen ska, efter en av rektorn gjord arbetsfördelning, bidra med underlag för elevernas val av utbildning och yrke, samt informera och vägleda eleverna inför deras val av kurser, fortsatt utbildning och yrkesverksamhet och motverka sådana begränsningar i valet som grundar sig på föreställningar om kön och på social eller kulturell bakgrund.

2.6 Rektorns ansvar

Enligt skollagen ska det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ansvarar för att planera, följa upp, utvärdera och utveckla utbildningen i förhållande till de nationella målen. Som pedagogisk ledare för skolan och som chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn ansvar för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att utbildningen organiseras så att den så långt möjligt anpassas efter elevernas önskemål och val av kurser och att återvändsgränder i studiegången undviks, eleverna får information inför utbildningens början, får en väl utformad introduktion i utbildningen, i ämnen och kurser samt får stöd att formulera mål för sina studier, studie- och yrkesvägledningen organiseras så att eleverna får information om och vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför val av framtida utbildning och yrke, samt skolan i dialog med eleven upprättar en individuell studieplan för varje elev och reviderar den vid behov.